

משרד התיירות

פעולות הביקורת

נבדקו דרכי הקמתו של המשרד.

עד שנת 1952 רוכזו ענייני התיירות במחלקה לתיירות שבמשרד העלייה דאז, שיקר עיסוקה היה מתן הדרכה והסברה לתיירים. בשנים 1952—1955 פעל מרכז לתיירות כיחידה של משרד המסחר והתעשייה. הצורך בהרחבת תחום הסמכויות של מרכז זה הביא בשנת 1955 להקמת החברה הממשלתית לתיירות. הבעלות על החברה הייתה כולה בידי הממשלה, תקציבה היווה חלק מתקציב משרד ראש הממשלה, ועובדיה נחשבו לעובדי מדינה לכל דבר.

בתקופה מאז הקמת החברה ועד לשנת 1965, בד בבד עם הגאות, שחלה בתיירות העולמית, ובישראל בעיקר לאחר מבצע סיני, התפתחה התיירות לארץ בממדים ניכרים: מספר התיירים לשנה גדל, לפי נתוני המשרד, פי חמישה, מ-50,000 תייר בשנת 1955 ל-250,000 בשנת 1964; ההכנסות מהתיירות גדלו פי שבעה ויותר: מ-7.2 מיליון דולר ל-54 מיליון דולר. תחזית המשרד עד לסוף העשור הנוכחי היא להגיע ל-600,000 תייר לשנה, כשההכנסה הצפויה מהם היא 120 מיליון דולר. הושקעו השקעות גדולות במפעלי תיירות — בתי מלון, שירותי תיירות, פיתוח חופים ואתרים.

תוך הכרה בחשיבותה של התיירות למשק המדינה וביחסי החוץ שלה, ובצורך בפעולות עידוד בקנה מידה רחב, החליטה הממשלה בדצמבר 1964 על הקמת משרד התיירות ומינוי שר תיירות. בין התפקידים והסמכויות, שעברו לשר התיירות, היה הפיקוח על בתי מלון; בענייני רכב וכלי שיט לתיירים והחלטות בענייני תעופה הנוגעות לתיירים, וכן בכל הקשור בשיפוץ או הריסה של מבנים בעלי ערך היסטורי וארכיטקטוני, נקבע, שהשרים הנוגעים בדבר יתייעצו עם שר התיירות. עוד קובעת ההחלטה, שאגף התכנון במשרד הפנים יעבד, יחד עם נציגיו של שר התיירות, תכניות לאזורים מסוימים, שיהיו בעלי עדיפות לצורכי תיירות.

בשנה הראשונה לקימו של המשרד הוקמה, בהתאם להחלטת הממשלה על פי הצעת שר התיירות, מועצה ציבורית מייצעת לענייני תיירות, המורכבת מנציגיהם של רשויות מקומיות, המובי לים הלאומיים וארגונים כלכליים, אישי ציבור ונציגי מוסדות ציבוריים, ונציגי משרדי ממשלה. תפקידה של המועצה לייעץ לשר התיירות בכל הנוגע לפיתוח תיירות חוץ ופנים, השקעות במפעלי תיירות, רמת המחירים של השירותים והצעות לחקיקה בענייני תיירות. הישיבה הראשונה של המועצה התקיימה באוקטובר 1965. באותה ישיבה קבעה המועצה את הקמתן של ארבע ועדות משנה, שיטפלו בנושאים הבאים: שירותים והדרכה, חקיקה, השקעות ופיתוח ותיירות אזורים ופנים.

מאז הקמתו נעשו על ידי המשרד צעדים ראשוניים לקראת חקיקת חוק תיירות, שיקף את כל הפעולות והשירותים הנוגעים לענייני תיירות. ועדת החקיקה, שהוקמה במסגרת המועצה הציבורית לענייני תיירות, יועצת לשר בתחום זה.

במשך השנה פעלו וסיימו את עבודתן שתי ועדות אחרות: מתפקידה של ועדה אחת היה לבדוק את התכנית לפיתוח משק התיירות בשנים 1965—1970, שעובדה על ידי חברת התיירות, ולהגיש את המלצותיה. בהמלצותיה קיבלה הוועדה את הנתונים היסודיים של הצעת התכנית בקשר להשקעה בפיתוח התיירות. כדי להשיג את המטרות, שהוצבו בתכנית, יש צורך במשך חמש השנים הבאות בהשקעה של 307 מיליון ל"י (מזה 109 מיליון ל"י השקעה ממשלתית) בבתי מלון, חינוכים ורכב, מסעדות, חנויות וכו'; 65 מיליון (מזה 52 מיליון ל"י השקעה ממשלתית) בפיתוח אתרים, חופים, מחנות ארכיאולוגיים וספורט ימי. הוועדה השנייה בדקה, על בסיס סקרים,

שהומצאו לה, את בעייתיהם ומצבם הכלכלי של בתי מלון; היא בדקה בעיקר את הרווחיות ומבנה ההון בענף והגישה את המלצותיה לשר האוצר ולשר התיירות, שמינו אותה.

המבנה הארגוני של המשרד הושתת ביסודו על המבנה הארגוני, שהיה קיים בחברה. עובדי החברה הפכו להיות עובדי המשרד; נתווספו לשכת שר, מנכ"ל ודובר המשרד.

בהצעת התקציב לשנת 1965/66, שהוכנה על ידי חברת התיירות עוד לפני הקמת המשרד, הסתכמה ההוצאה ב-6-35 מיליון לירות; ההקצבה למשרד התיירות בחוק התקציב הסתכמה ב-7-5 מיליון לירות. מהתוספת, בסך 1-15 מיליון לירות, סך 1,070,000 ל"י נועד להרחבת פעולות הפרסום והפעילות בחוץ לארץ; תוספת ההוצאה הארגונית, הנובעת מהקמת משרד התיירות, מסתכמת ב-80,000 ל"י בקירוב.

עם הקמת המשרד לא פורקה החברה, אך לאחר שכל תפקידיה הקודמים הועברו למשרד התיירות, הועד לחברה תפקיד חדש, והוא לשמש חברת גג לחברות הפיתוח בתחום התיירות, וביניהן לחברה לפיתוח מפעלי תיירות. כן תעסוק החברה בעידוד השקעות, פיתוח, ועריכת מחקרים וסקרים כלכליים בתחום התיירות. השר מינה לחברת התיירות מועצת מנהלים חדשה בת שמונה חברים. המנהל הכללי של משרד התיירות מונה יו"ר המועצה, ושניים מעובדיו הבכירים מונו כמנהל החברה ומזכירה.